

та майбутньому, що, по суті, збігається із поняттями національної ідентифікації та національної свідомості – процесів і явищ, які визначають етапи розвитку індивіда та нації, відображаючи при цьому основні засади їх буття.

Таким чином, історична (національна) пам'ять і національна ідентичність перебувають у діалектичному зв'язку: історична пам'ять формує зміст і межі національної ідентичності, а національна ідентичність визначає способи інтерпретації, відбору та актуалізації історичного минулого. Разом вони забезпечують символічну єдність і безперервність нації в часі.

Список використаних джерел

1. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник : навч. посібник / В. М. Литвин, В. І. Гусев, А. Г. Слюсаренко та ін. Київ : Вища шк., 2002. 616 с.
2. Савка, В., Ставкова, С. Ревіталізація пам'яті українських повоєнних емігрантів із Польщі: сучасний стан та перспективи. *Мережа пам'яті. Цифрові символи соціальної пам'яті*. Краків : НОМОС, 2015. 219 с.
3. Стрільчук, Людмила. Теоретичний конструкт історичної пам'яті: дефініції й сучасний зміст. *Літопис Волині*. Всеукраїнський науковий часопис. 2015. № 15. С. 121–125.
4. Артюх В. О. Що таке історична пам'ять? *Гуманізм. Трансгуманізм. Постгуманізм* : матеріали доповідей та виступів Міжнародної науково-теоретичної конференції (м. Суми, 19–20 квітня 2013 р.) / ред. кол. : Є. О. Лебідь, А. Є. Лебідь. Суми : СумДУ, 2013. С. 3–9.

ЕМЕЛЬЯНЕНКО Ганна Дмитрівна,
професор кафедри філософії, історії
та соціально-гуманітарних дисциплін
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет», доктор
філософських наук, професор

УКРАЇНСЬКА ІДЕНТИЧНІСТЬ У ПРОСТОРИ ПРАВА, ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ І НАУКИ

Проблема української ідентичності в умовах сучасних соціокультурних трансформацій набуває особливої актуальності. Вона постає не лише як історико-культурний феномен, а як світоглядно-правовий простір, що визначає напрями розвитку освіти і науки. У цьому контексті важливо підкреслити, що філософія освіти і науки виконує інтегративну функцію, поєднуючи історичний досвід, правові цінності та світоглядні орієнтири українського суспільства.

Українська ідентичність формується на основі глибинних світоглядних уявлень про людину, свободу, гідність, справедливість, відповідальність тощо. Світогляд української культури історично ґрунтується на ідеях свободи вибору, поваги до людської особистості та моральної автономії. Зокрема, ці цінності знайшли своє відображення у філософській думці Г. С. Сковороди. Як відомо, мислитель наголошував: «Пізнай себе» [4, с. 3], підкреслюючи тим самим нерозривний зв'язок особистісного самопізнання з національною ідентичністю.

Освіта виступає основним механізмом поширення світоглядних смислів і ціннісних орієнтацій. Як слушно зазначає В. Г. Кремень: «освіта у ХХІ столітті – це не лише надання знань і виховання особистості. Освіта в добу глобалізації та високих технологій – це чинник соціальної стабільності, економічного добробуту країни, її конкурентоспроможності та національної безпеки» [2, с. 43]. Отже, філософія освіти розглядає ідентичність не як статичну даність, а як процес постійного самовизначення особистості у просторі культури, науки, політики та права.

Принципово важливим чинником конституювання української ідентичності є право, оскільки саме воно закріплює фундаментальні цінності суспільства на нормативному рівні. Конституційні принципи верховенства права, прав людини, демократії та соціальної справедливості відображають базові світоглядні орієнтири української державності. Зокрема, згідно з Основним Законом: «в Україні визнається та діє принцип верховенства права» [1, с. 5]. У цьому зв'язку показовим є конституційне положення про те, що принцип верховенства права виступає основою демократичного суспільства та передумовою утвердження людської гідності.

У філософсько-правовому вимірі доцільно зауважити, що українська ідентичність постає як поєднання національної традиції та універсальних правових цінностей. Безперечно, освіта і наука в цьому процесі відіграють ключову роль, оскільки саме через них формується правова культура, правова свідомість і відповідальне громадянство. Спираючись на позицію П. М. Рабіновича, зазначимо, що «правовий світогляд – це сукупність поглядів і уявлень людини щодо її буттєвих («природних») прав, – тобто можливостей задовольняти у суспільстві потреби свого існування та розвитку» [3, с. 40], що підкреслює значення системної правової освіти.

Філософія права в межах філософії освіти, у свою чергу, акцентує увагу на необхідності інтеграції правових знань у загальну світоглядну підготовку особистості. За таких умов право постає не лише як система норм, а як ціннісна основа суспільного життя, пов'язана з ідеалами свободи, справедливості, відповідальності тощо. Філософія освіти і науки забезпечує концептуальне осмислення процесів формування ідентичності в сучасному освітньому просторі. Вона сприяє усвідомленню освіти як культуротворчого процесу, що органічно поєднує національні традиції з європейськими та світовими науковими стандартами. Українська освіта сьогодні, з огляду на виклики часу, покликана не лише передавати знання, а й формувати цілісну особистість,

здатну до критичного мислення, правової відповідальності та світоглядної рефлексії. Наука, своєю чергою, виступає інструментом осмислення історичного досвіду та вироблення нових моделей розвитку суспільства.

У підсумку зазначимо, що українська ідентичність є складним багатовимірним феноменом, що формується у взаємодії світоглядних, правових та освітньо-наукових чинників. Філософія освіти і науки створює концептуальні підстави для їх узгодження, забезпечуючи цілісне осмислення ідентичності в контексті сучасних суспільних трансформацій.

Список використаних джерел

1. Конституція України. С. : ВВП Нотіс, 2018. 56 с.
2. Освітологія: хрестоматія : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / укладачі : Огнев'юк В. О., Сисоєва С. О. Київ : Едельвейс, 2013. 728 с.
3. Рабінович П. М. Основи теорії та філософії права : навч. посібник. Львів : Медицина і право, 2021. 256 с.
4. Сковорода Г. С. Наркіс. Розмова про те: Пізнай себе. Переклад Валерій Олександрович Шевчук. Твори : у двох томах. Т. 1: Поезії, байки, трактати, діалоги / ред. Олекса Мишанич. Київ : УНІГУ та НАН України, 1994. С. 150–195.
5. Філософія освіти і науки: лекційний курс та інструктивно-методичні матеріали / уклад. : Г. Д. Ємельяненко, Л. В. Абизова, О. В. Радзієвська. Слов'янськ : ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2023. 265 с.

ЖЕЛЄЗКО Роман Анатолійович,
учитель історії України, виховник рою
«Характерники» (всеукраїнської
дитячо-юнацької військово-
патріотичної гри «Сокіл» («Джура»))
Ніжинської загальноосвітньої школи
І–ІІІ ступенів № 7 Ніжинської міської
ради Чернігівської області

МЕМОРАЛІЗАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ ЛОКАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В НІЖИНІ СТАНОМ НА 2026 РІК ЯК СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНЬСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Меморалізація, тобто створення нових місць пам'яті, передбачає вшанування та увічнення видатних українців та українок – учасників безперервного процесу українського державотворення та збройної боротьби за збереження української державності минулих століть та сучасної російсько-